

Sanasto

A

Arvostusero

Sijoitusten käyvän arvon ja kirjanpitoarvon välinen ero, joka sisältyy työeläkeyhtiön vakavaraisuuspääomaan. Arvostuserojen muutos on osa yhtiön sijoitustoiminnan tulosta.

Asiakashyvyitys

Vakuutusmaksun alennus, jonka määrä perustuu laskuperusteiden mukaisesti työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuustilanteeseen ja toiminnan tehokkuuteen (katso myös ositettu lisävakuutusvastuu).

Asiakassiirto, siirtoliikenne

Vakuutuksenottaja voi siirtää työeläkevakuutuksiaan yhtiöstä toiseen. Sopimus on sanottava irti viimeistään maaliskuu-, kesä-, syys- tai joulukuun viimeisenä päivänä, jolloin se siirtyy uuteen yhtiöön kolmen kuukauden päästä. Seuraavan kerran vakuutus voidaan siirtää vasta, kun se on ollut nykyisessä yhtiössä vähintään vuoden.

H

Hoitokustannustulo

Sisältää vakuutusmaksuun sisältyvän hoitokustannusosan sekä vakuutusmaksun työkyvyttömyyseläkeosasta eläkkeiden ratkaisukuluihin varatun osan. Hoitokustannustulolla katetaan työeläkeyhtiön kokonaisliikekulut lukuun ottamatta työkyvyn ylläpitotoiminnan ja sijoitustoiminnan hoitokuluja sekä lakisääteisiä maksuja.

Hoitokustannustulos

Hoitokustannustulos kertoo, kuinka paljon hoitokustannustulosta jäi käyttämättä yhtiön liikekuluihin. Liikekulujen suhde vakuutusmaksun hoitokustannusosaan kertoo yhtiön tehokkuudesta: mitä pienempi suhde, sitä tehokkaampaa toiminta on.

J

Johdannainen

Sijoitusinstrumentti, jonka arvo perustuu jonkin toisen kohde-etuutena olevan arvopaperin, indeksin, valuutan, hyödykkeen tai oikeuden tulevaan arvoon.

K

Katettava vastuovelka

Vakuutustekninen vastuovelka, johon on lisätty velat vastuunjakoon ja vakuutuksenottajille ja josta on vähennetty yrittäjien eläkevakuutuksen vakuutusmaksuvastuu. Vastuuvelan katesäännökset poistuvat 1.1.2017 lähtien. Aiemmin katevaatimuksissa huomioituja riskejä, kuten esimerkiksi keskittymäriskiä, otetaan jatkossa huomioon vakavaraisuusrajan laskennassa.

L

Lakisääteiset maksut

Liiketoimintakuluista Eläketurvakeskuksen, Finanssivalvonnan ja Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan kulut eli nämä ns. lakisääteiset maksut katetaan vakuutusmaksuun sisältyvällä omalla osalla.

Likviditeetti

Mm. arvopaperimarkkinoiden kyky välittää suuria kauppia.

M

Markkinariski

Markkinariskillä tarkoitetaan sijoituskohteiden arvonheilahtelua.

O

Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu

Työeläkelaitosten yhteinen puskuri, jolla kannetaan osa osaketuottojen heilahtelusta aiheutuvasta riskistä. Lisävakuutusvastuu voi vaihdella paljonkin osakkeiden arvon muuttuessa. Säännökset muuttuvat vuoden 2017 alusta. Pienimmillään se voi jatkossa vähentää vastuovelkaa 20 % ja suurimmillaan lisätä sitä 1 %. Jos sen suuruus ylittää 1 % vastuuvälästä, vahvistetaan ko. rajan ylittävällä osalla vanhuuseläkkeiden rahastointia.

Ositettu lisävakuutusvastuu

Vakuutusmaksuvastuun vakuutuskohtaisesti ositettu osa, johon on työeläkeyhtiön vakavaraisuusaseman perusteella siirretty osa sijoitustoiminnan tuloksesta ja hoitokustannustuloksesta käytettäväksi seuraavan vuoden asiakashyvityksiin. Asiakkaille siirto asiakashyvityksiin ositetaan kertyneiden eläkevastuiden ja vakuutusmaksujen suhteessa.

Osittamaton lisävakuutusvastuu

Vakuutusmaksuvastuun osa, joka luetaan osaksi työeläkeyhtiön vakavaraisuuspääomaa. Osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen siirretään loput (ks. ositettu lisävakuutusvastuu) sijoitustoiminnan tuloksesta ja hoitokustannustuloksesta, ja sen avulla varaudutaan sijoitusten arvojen heilahteluihin.

P

Perustekorko

Perustekorkoa käytetään mm. vakuutusmaksujen ja eräiden muiden erien korkona. Perustekorko määrätään puolivuositain työeläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuuden perusteella. Vuonna 2016 perustekorko oli koko vuoden 4,50 %. Korko on 1.1.2017 lähtien 4,75 %.

S

Sijoitustoiminnan tulos

Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin saadaan, kun sijoitustoiminnan nettotuotoista ja arvostuserojen muutoksesta vähennetään vastuuvälän tuottovaatimus.

T

Tasausvastuu

Työeläkelaitosten yhteinen puskuri, jolla varmistetaan yhteisesti kustannettavien eläkkeenosien rahoittaminen myös huonommissa suhdannetilanteissa.

Tasoituspääomä

Korvausvastuuseen sisältyvä, riskiliikkeen tuloksista kertynyt yhtiökohtainen puskuri, jolla varaudutaan vakuutusliikkeen tuloksen heilahteluihin eli mm. niihin vuosiin, jolloin myönnetään maksua määrätessä arvioitua enemmän uusia eläkkeitä. Tasoituspääomä jakaantuu vanhuus-, työkyvyttömyys- ja maksutappio-osiin. Tasoituspääomä yhdistetään osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen 1.1.2017 lähtien.

TyEL-takaisinlainaus

Vakuutusnottajalla on oikeus lainata osa TyEL-vakuutuksensa osalta kertyneestä vastuuvasta (takaisinlainattava rahasto), jos vakuutusehtojen edellytykset täyttyvät. Lainan korko noteerataan päivittäin eri laina-ajoille.

Työeläkeote

Kooste työhistoriasta, josta näkyvät vähintään viideltä edelliseltä vuodelta rekisteröidyt työansiot työsuhteista ja yrittäjätoiminnasta, eläkkeeseen vaikuttavat sosiaalietuudet sekä tieto edellisen vuoden loppuun mennessä karttuneesta työeläkkeestä. Työeläkeyhtiöiden henkilöasiakkaat saivat otteen ensimmäisen kerran vuonna 2008. Ote kannattaa tarkistaa, koska puutteet tai virheet voivat pienentää tulevaa eläkettä. Vuodesta 2013 lähtien paperisen otepalvelun piirissä olevat asiakkaat saavat otteen postitse joka kolmas vuosi. 60 vuotta täyttäneille työeläkeote postitetaan edelleen vuosittain. Sähköisen työeläkeotteen valinnet voivat tarkistaa otteensa vuosittain.

V

Vakavaraisuuspääomä

Vuoden 2013 alusta työeläkeyhtiön vakavaraisuutta on mitattu vakavaraisuuspääomalla, joka koostuu omasta pääomasta, tilinpäätössiirtojen kertymästä, arvostuseroista, osittamattomasta lisävakuutusvastuusta ja tasoituspääomästä. Vakavaraisuuspääomalla työeläkevakuutusyhtiö kantaa sijoitus- ja vakuutusriskejä. Vuoteen 2012 saakka sijoitusriskejä kannettiin toimintapääomalla ja vakuutusriskejä tasoituspääomällä.

Vakavaraisuusvaatimukset

Vakavaraisuusvaatimukset perustuvat vastuuvastan katteena olevien sijoitusten riskipitoisuuteen, ja ne suhteutetaan yleensä vastuuvastan määrään. Vakavaraisuusrajan laskennassa on huomioitu 1.1.2013 lähtien myös vakuutusriski eli vakuutusliikkeen tuloksen heilahtelu.

Vähimmäispääomavaatimus on kolmasosa vakavaraisuusrajan. Vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä on vakavaraisuusrajan nelinkertainen määrä. Vakavaraisuusvaatimukset uudistuivat 1.1.2017 lähtien.

Vakuutusliikkeen tulos

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja maksutappioliiikkeen osalta vakuutusmaksujen ja maksettujen korvausten erotus. Vakuutusliikkeen positiivinen tulos kasvattaa tasoituspääomää (1.1.2017 lähtien osittamatonta lisävakuutusvastuuta) ja negatiivinen tulos vähentää sitä.

VARMA

Vakuutustekninen vastuovelka

Tilinpäätökseen kirjattu arvio yhtiölle tulevaisuudessa aiheutuvista eläkemenaista siltä osin kuin ne on rahastoitu. Vakuutustekninen vastuovelka koostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta. Vakuutusmaksuvastuu koskee tulevista eläketapahtumista yhtiölle aiheutuvaa vastuuta siltä osin kuin eläkettä on karttunut tilikauden loppuun mennessä. Korvausvastuulla tarkoitetaan jo sattuneista eläketapahtumista tulevaisuudessa maksettavien eläkkeiden rahastoituneiden osien pääoma-arvoa.

Value at Risk (VaR)

Luku kuvaa sijoitusten tappioriskin suurinta mahdollista arvoa valitulla todennäköisyydellä ja ajanjaksolla. CVaR (Continue Value at Risk) tarkoittaa vastaavasti VaR-luvun ylittävien tappioiden odotusarvoa.

Vastuuelan kate

Vastuuelan kate koostuu pääasiassa käypään arvoon arvostetuista sijoituksista, joihin kohdistuu riskien rajoittamiseksi joitakin määrällisiä rajoituksia. Ne liittyvät mm. likviditeetti-, valuutta- ja vastapuoliriskien sekä riskikeskittymiin yleensä. Katevaatimukset poistuvat 1.1.2017 lähtien, mutta vastaavan tyyppisiä tekijöitä, kuten keskittymäriskit, otetaan huomioon jatkossa vakavaraisuusrajan laskennassa.

Vastuuelan tuottovaatimus

Vastuuelan tuottovaatimus koostuu eläkevastuiden laskennassa käytettävästä rahastokorosta, sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamasta eläkevastuun täydennyskertoimesta sekä jälkikäteen selviävästä osaketuotto-osuudesta. Rahastokorko on 3 %. Vuonna 2016 täydennyskerroin oli keskimäärin noin 1,12 %. Täydennyskerroin on 1.1.2017 lähtien 1,09 %. Osaketuotto-osuus vuonna 2016 oli noin 0,58 %.

Volatilitteetti

Sijoituksen arvon vaihtelu.